

Львівський національний медичний університет імені Данила
Галицького Міністерства охорони здоров'я України
Всеукраїнська громадська організація «Наукове товариство анатомів,
гістологів, ембріологів та топографоанатомів України»

ЗБІРНИК ТЕЗ

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ
УЧАСТЮ**

**«Досягнення та перспективи лектиноморфології»
до 70-річного ювілею професора кафедри гістології,
цитології та ембріології,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і
техніки**

Олександра Дмитровича ЛУЦИКА

м. Львів

10 травня 2024 рік

ЕНДОТЕЛІАЛЬНА ДИСФУНКЦІЯ ТА ТРОМБОЦИТАРНИЙ ГЕМОСТАЗ У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ 2 ТИПУ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ ЗА УМОВ ПОГАНОЇ КОМПЕНСАЦІЇ ГЛІКЕМІЇ 108

ПЕРЦЕВА Н.О., ТВЕРДОХЛІБ І.В.

ПОСТІНСУЛЬТНА РЕПАРАЦІЯ ПРИ ГОСТРІЙ ІШЕМІЇ ГОЛОВНОГО МОЗКУ 111

ПОСПІШЛЬ Ю.О., ФАЛОН Р.І.

СКЕЛЕТОТОПІЧНА ДИНАМІКА ВНУТРІШНІХ ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ ВПРОДОВЖ ПЕРИНАТАЛЬНОГО ПЕРІОДУ ОНТОГЕНЕЗУ 114

ПРОНЯЄВ Д.В., КРИВЕЦЬКИЙ В.В.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ СІРОЇ РЕЧОВИНИ ПЕРЕДНІХ РОГІВ СПИННОГО МОЗКУ В РІЗНІ ТЕРМІНИ ПІСЛЯ НАНЕСЕННЯ ТУПОЇ ТРАВМИ 116

РАСКАЛЄЙ Т.Я., РАСКАЛЄЙ В.Б.

ЛЕКТИНОГІСТОХІМІЧНІ ЗМІНИ ЛЕГЕНЬ У НЕДОНОШЕНИХ НОВОНАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ ПРИ ОКРЕМИХ КОМПОНЕНТАХ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ МАТЕРІ 118

РУДЯК О.М., МИХАЙЛЮК І.О., ФОФАНОВА О.Ю.

РОЛЬ АНГІОГЕНЕЗУ У ПРОЦЕСАХ РЕПАРАЦІЇ СТРЕС-ІНДУКОВАНИХ УШКОДЖЕНЬ СТРАВОХОДУ 121

САВИЦЬКА М.Я., КОВАЛЬЧУК І.М.

ФЕТАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЛУЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СОННОЇ АРТЕРІЇ 124

СЛОБОДЯН О.М., МАРЧУК А.Р., ЛАВРІВ Л.П.

ОНТОГЕНЕТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ РОЗМІЩЕННЯ ВЕЛИКОГО СОСОЧКА ДВАНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ У ПЛОДІВ 126

СЛОБОДЯН О.М., ПАСКАРИК М.І., ЛАВРІВ Л.П.

МЕТОДИ МОДЕЛЮВАННЯ ГІПО- ТА ГІПЕРТИРОЇДНИХ СТАНІВ В ЕКСПЕРИМЕНТІ НА ЩУРАХ 128

СОГОМОНЯН Є.А., ЧЕЛПАНОВА І.В., ПАНКЕВИЧ Л.В., АМБАРОВА Н.О.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ІЛЮСТРАЦІЙ ДЛЯ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ З ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ: ВЛАСНИЙ ДОСВІД 133

СТЕПАНЕНКО О.Ю., САМОСУДОВА Л.В., МАР'ЄНКО Н.І.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ZEN (ZEISS) В РОБОТІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГІСТОЛОГІЧНОГО ГУРТКА 136

СТЕПАНЮК Я.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ІЛЮСТРАЦІЙ ДЛЯ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ З ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ: ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Степаненко О.Ю., Самосудова Л.В., Мар'єнко Н.І.

Кафедра гістології, цитології та ембріології
Харківського національного медичного університету

oy.stepanenko@knmu.edu.ua

Одним із ключових моментів у викладанні морфологічних дисциплін, у тому числі гістології, цитології та ембріології, є візуалізація будови різних структур, що здійснюється за допомогою різних видів ілюстративних матеріалів: мікрофотографій, малюнків і схем, тривимірних реконструкцій тощо. Ілюстрації є невід'ємною частиною підручників і навчальних посібників, а також є основою мультимедійних матеріалів, що використовуються при проведенні лекцій і практичних занять. При цьому до ілюстрацій, що використовуються для розробки різних типів дидактичних матеріалів з гістології, цитології та ембріології, висуваються різні вимоги. Ілюстрації, що лежать у основі підручників, атласів та альбомів, мають бути досить деталізованими та інформативними, а один рисунок має вмещувати максимальну кількість корисної інформації. При цьому важливою є розробка логічної та зручної системи позначень, що необхідні для самостійної роботи з матеріалом. Ілюстрації, що лежать в основі лекційних презентацій, навпаки, мають бути менш деталізованими та доступними для швидкого сприйняття при першому ознайомленні з матеріалом. Складні, деталізовані гістологічні зображення з великою кількістю позначень, що є оптимальними для навчальних посібників, можуть гірше сприйматись при першому ознайомленні на лекції у порівнянні зі спрощеними зображеннями. Мультимедійні матеріали, що використовуються на

практичних заняттях, можуть поєднувати ілюстрації різного ступеня складності та деталізації.

Для того, щоб забезпечити навчальний процес оригінальними ілюстраціями, що відповідають перерахованим вище вимогам, ми розробили власні ілюстративні матеріали, що поєднують зображення різних типів. Перш за все, ми напрацювали власну базу мікрофотографій гістологічних мікропрепаратів. Проте мікропрепарати, як правило, є складними для візуальної інтерпретації при першому ознайомленні з предметом. Це спонукало нас до створення авторських малюнків гістологічних препаратів, які, з одного боку, спрощені та дещо ідеалізовані, що дозволяє полегшити сприйняття візуально складної інформації, а з іншого – максимально подібні до мікропрепаратів, що дозволяє полегшити подальшу роботу з мікрофотографіями та мікроскопом. На основі авторських малюнків та мікрофотографій ми розробили навчальний посібник «Гістологія, цитологія та ембріологія: атлас гістологічних зображень», що готується до публікації у видавництві «Медицина».

Для лекцій ми розробили колекцію ілюстрацій іншого типу – це порівняно прості схематизовані зображення, створені за допомогою засобів програми Power Point. До цього типу ілюстрацій належать векторні зображення, що демонструють будову окремих клітин, тканин, структур, пошарову будову порожнистих органів та схематичну будову паренхіматозних органів. Перевагою такого типу ілюстрацій є можливість створення гістологічних «колажів» та єдності послідовного представлення матеріалу: спочатку створюються найпростіші структурні елементи ілюстрації – наприклад, схематичні зображення клітин та неклітинних структур, що потім поєднуються у схеми будови відповідних тканин, які, у свою чергу, є основою для створення схем, що демонструють будову органів. Такі ілюстрації є простими для візуального сприйняття, не перевантажені деталями та позначеннями, тому можуть використовуватись на лекціях для полегшення першого ознайомлення з матеріалом. Крім того, такий формат розробки ілюстрацій дозволяє створювати анімації: або послідовно додавати структурні компоненти на схемі будови органа

чи тканини, поступово «ускладнюючи» ілюстрацію, або продемонструвати деякі аспекти гістофізіології, «ожививши» розроблену схему.

Для мультимедійних матеріалів, що розроблені нами для проведення лекцій та практичних занять, поєднуються усі перераховані типи ілюстрацій. Для розгляду матеріалу доцільно починати із простих ілюстрацій і схем, після яких переходити до більш складних малюнків гістологічних препаратів та мікрофотографій. Такий послідовний підхід дозволяє полегшити вивчення предмету, поступово підвищуючи візуальну складність ілюстрацій, та інтегрувати й узагальнити знання, отримані на лекції та під час самостійної роботи з навчальними посібниками.

Отже, розробка дидактичних матеріалів з гістології, цитології та ембріології й ілюстративних матеріалів, що лежать у їх основі, потребує диференційованого підходу до підготовки ілюстрацій для навчальних посібників і підручників, лекційних презентацій і матеріалів для проведення практичних занять. Використання різних типів ілюстрацій дозволяє більш гнучко та адаптивно розглядати теоретичний матеріал на лекціях і практичних заняттях та допомагати у вдосконаленні практичних навичок під час роботи з мікропрепаратами.